Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії **Марія Рущишин**, 1997 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2020 році Львівський національний університет імені Івана Франка за спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування», освітня програма «Фінанси і кредит», виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Фінанси, банківська справа та страхування».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів, від 01.05.2024 року № 634, у складі:

Голови разової
спеціалізованої вченої ради – **Назара Демчишака**, доктора економічних наук, професора, професора кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів.

Рецензентів – **Ярослава Дропи**, доктора економічних наук, професора, професора кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів,

Марти Петик, кандидата економічних наук, доцента, доцентки кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів.

Офіційних опонентів – **Таїсії Бондарук**, доктора економічних наук, професора, завідувачки кафедри фінансів, банківської справи та страхування Національної академії статистики, обліку та аудиту Державної служби статистики України, м. Київ,

Наталії Спасів, доктора економічних наук, професора, професорки кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу Західноукраїнського національного університету Міністерства освіти і науки України, м. Тернопіль,

на засіданні «25» червня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань Управління та адміністрування **Марії Рущишин** на підставі публічного захисту дисертації **«Фінансові ресурси у забезпеченні інноваційного розвитку вітчизняних підприємств»** за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

Дисертацію виконано у Львівському національному університеті імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів.

Науковий керівник: **Михайло Крупка**, доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, який за змістом, рівнем наукової новизни, теоретичним й практичним значенням результатів, кількістю наукових публікацій відповідає вимогам пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), та вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами).

Дисертаційна робота Марії Рущишин є самостійною та ґрунтовною науковою працею, що виконана з дотриманням вимог академічної доброчесності, наукові результати якої мають істотне теоретичне та практичне значення для галузі знань Управління та адміністрування.

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і вирішено важливу наукову проблему, пов'язану з розробкою теоретико-методичних і прикладних засад управління фінансовими ресурсами у забезпеченні інноваційного розвитку вітчизняних підприємств. Це дало змогу отримати наукові положення, які містять елементи наукової новизни, зокрема удосконалено: теоретико-методичні положення управління фінансовими ресурсами підприємств, зокрема визначено і диференційовано завдання фінансового менеджменту й очікувані результати їх досягнення у залежності від сфер і рівнів використання фінансових ресурсів; концептуальні підходи до узгодження аспектів інноваційної діяльності та залучення фінансових ресурсів на її реалізацію; теоретико-методичні засади аналізу інноваційної активності та фінансування інноваційної діяльності вітчизняних промислових підприємств.

Отримали подальший розвиток: наукові підходи до ідентифікації чинників впливу на формування фінансових ресурсів у забезпеченні інноваційного розвитку вітчизняних підприємств в умовах трансформаційних змін; методичні підходи до аналізування ефективності використання фінансових ресурсів у забезпеченні інноваційного розвитку промислових підприємств; науково-методичний підхід до

обґрунтування можливостей і шляхів оптимізації джерел та обсягів фінансових ресурсів промислових підприємств на потреби їх інноваційного розвитку; прикладні інструменти стратегічного управління формуванням фінансових ресурсів інноваційного розвитку промислових підприємств.

Практична цінність отриманих результатів дослідження полягає у можливості застосування наукових положень і висновків у практичній діяльності вітчизняних підприємств, зокрема промисловості, а також наукових парків, науково-дослідних структур, інших суб'єктів, що займаються інноваційною діяльністю, закладів вищої освіти.

Здобувачка має 33 наукових публікацій за темою дисертації, з них 7 (сім) статей (з яких три – одноосібних) у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, в тому числі 1 (одна) стаття у виданні, що індексується в наукометричній базі Scopus; 2 (дві) статті у періодичних наукових виданнях інших держав, що індексуються у наукометричній базі Scopus:

1. Рущишин М. О. Оптимізація джерел формування фінансових ресурсів вітчизняних підприємств як складової забезпечення їх інноваційного розвитку. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". 2023. № 7 (75). С. 202-207. DOI: https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-7-9059.

2. Рущишин М. О. Чинники формування фінансового забезпечення розвитку вітчизняних підприємств на інноваційних засадах. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2023. № 3. С. 17-23. DOI: https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-318-3-2.

3. Рущишин М. О. Формування системи стратегічного управління фінансовими ресурсами інноваційного розвитку підприємств. Науковий журнал "Бізнес Інформ". 2023. № 9. С. 233-240. DOI: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-9-233-240.

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження:

1. Назар Демчишак, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, без зауважень.

2. Таїсія Бондарук, доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри фінансів, банківської справи та страхування Національної академії статистики, обліку та аудиту Державної служби статистики України, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Здобувачка у п.п. 1.3 на належному науковому рівні розкриває теоретико-методичні засади джерел формування фінансових ресурсів вітчизняних підприємств для забезпечення процесів їх інноваційного розвитку, що в узагальненому вигляді подано на рис. 1.5 на с. 86 дисертації. Однак, не зрозумілим

є позиція авторки щодо поділу джерел формування фінансових ресурсів інноваційного розвитку підприємства на дві групи: джерела фінансування бізнесу загалом та джерела фінансування інноваційного розвитку, оскільки більшість із визначених джерел може відноситися як до першої, так і до другої груп.

2. У дослідженні доцільно було б приділити більше уваги такому джерелу фінансування інноваційного розвитку підприємств, як венчурне фінансування, адже в світовій практиці венчурні фонди вважаються провідним інститутом забезпечення фінансування інноваційних проєктів бізнесу.

3. Очевидним є те, що сучасні виклики і загрози кардинально змінили склад і структуру можливих джерел фінансування інноваційного розвитку українського бізнесу. Відтак, робота збагатилася б якби в ній було відображено порівняння структурних змін фінансових ресурсів в умовах кризи, а також якби були вказані чіткі доступні джерела фінансування інновацій в умовах сьогодення.

4. Здобувачка на високому науково-методичному рівні у п.п. 3.1 здійснює прогнозування фінансових ресурсів для інноваційного розвитку вітчизняних підприємств з використанням економіко-математичних методів. Однак, на с. 168-169 роботи наведений такий висновок: «Повномасштабна війна призвела до знищення промислової інфраструктури у багатьох регіонах України, а також зменшення фінансового потенціалу інноваційно активних промислових підприємств, що спричинило зниження інноваційної активності суб'єктів господарювання. Тому прогностичні моделі інноваційного розвитку за оптимістичним сценарієм не будуть мати прикладного значення і адекватних статистичних оцінок в умовах сьогодення. Песимістичний сценарій інноваційного розвитку підприємств побудований на основі даних, які враховують низхідні тенденції фінансово-економічних детермінант (3-5 %)». Відтак, не зрозуміло з якою метою обчислювалися показники для оптимістичного сценарію та чим обґрунтовуються низхідні тенденції на рівні 3-5 %.

5. Враховуючи те, що життєвий цикл інноваційних проєктів, як правило, тривалий, доцільним було б розширення в 3 розділі питання щодо формування фінансових ресурсів інноваційного розвитку підприємств і на проблематику їх інвестиційно-інноваційної діяльності.

6. Результати дослідження мали б вищий рівень прикладної значимості, якщо б в аналітичній частині дисертаційної роботи було проаналізовано процеси фінансування інноваційного розвитку конкретних інноваційно активних вітчизняних промислових підприємств.

3. Наталія Спасів, доктор економічних наук, професор, професорка кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу Західноукраїнського національного університету Міністерства освіти і науки України, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. У проведеному дослідженні в п.п. 1.1 авторка в повній мірі розкриває теоретико-методичні засади формування фінансових ресурсів та висвітлює їхню

роль у забезпеченні інноваційного розвитку підприємств. Однак, з огляду на існуючі загрози та сучасні виклики й їхні фінансово-економічні наслідки, доцільно було б розкрити вплив фінансових ризиків на фінансування інноваційної діяльності, що значно б покращило теоретичну значимість роботи.

2. Здобувачем у п.п. 1.2 на рис. 1.3 (с. 63 дисертації) подано розроблену концептуальну матрицю узгодження аспектів інноваційної діяльності та фінансових ресурсів для їхньої реалізації, яку можна вважати новітнім науково-методичним підходом до управління фінансуванням інноваційного розвитку підприємств. Проте, апробацію даного підходу за використання емпірики авторкою здійснено частково, що вплинуло на розробку практичних пропозицій стосовно оптимізації джерел та обсягів фінансових ресурсів вітчизняних підприємств як складової забезпечення їх інноваційного розвитку (п.п. 3.2 дослідження).

3. Досліджуючи сучасний стан інноваційної активності та тенденції фінансування інноваційної діяльності вітчизняних підприємств, авторкою виокремлено низку чинників і проведено діагностику їхнього впливу на формування фінансових ресурсів підприємств (п.п. 2.1 та 2.2 дослідження). Водночас, вплив такого чинника як повномасштабна війна росії не висвітлено й не проведено оцінювання його наслідків на фінансування інноваційної діяльності підприємств. Вважаємо, що від дослідження даного аспекту дисертаційна робота набула ще більшої актуальності.

4. У п.п. 2.3 дослідження проаналізовано ефективність використання фінансових ресурсів вітчизняних підприємств у забезпеченні їх інноваційного розвитку за застосування макроекономічного підходу, що не дає можливості прослідкувати фінансові результати в контексті здійснення саме інноваційної діяльності. Тому, доцільно було б визначати ефективність інноваційної діяльності виключно в межах реалізації певного інноваційного проєкту, вимірюючи емпірично фінансові результати за кожним із них.

5. Як відомо, одним з критеріїв інноваційного розвитку є патентна активність та стан ринку інтелектуальної власності, про ефективний розвиток якого доводиться констатувати виключно в світлі виведення об'єктів інтелектуальної власності за кордон. Тому авторці доцільно було б більше уваги приділити у дослідженні проблемам захисту інтелектуальної власності як драйверу інноваційної діяльності, а не лише навести окремі статистичні дані щодо наявності об'єктів інтелектуальної власності в економіці України.

6. У п.п. 3.2 на рис. 3.5 на с. 178 наведено «Модель формування фінансових ресурсів для забезпечення інноваційного розвитку промислових підприємств», згідно якої джерела формування фінансових ресурсів вітчизняних підприємств орієнтовані на реалізацію таких видів інновацій, як процесні, продуктові, маркетингові, організаційні. Відтак, не зрозуміло чому не враховуються інші види інновацій, як, наприклад, технічні, виробничі, соціальні, екологічні і т. д.

4. Ярослав Дропа, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, надав позитивну рецензію із зауваженнями:

1. У п.п. 1.1 на с. 47 дослідження здобувачка подала рис. 1.2, в якому висвітлено значимість фінансових ресурсів для організації господарської діяльності підприємств. Варто зазначити, що дійсно їхні функції, роль та значення у певній мірі різняться в залежності від визначених завдань щодо забезпечення розвитку у довготерміновому періоді. Проте вагоме методико-прикладне значення мало б висвітлення на рисунку різних аспектів інноваційного розвитку підприємств та, відповідно, видів його фінансового забезпечення.

2. Здобувачка у п.п. 2.2 на рис. 2.2 (с. 132 дисертації) подала результати аналізу чинників формування фінансового забезпечення інноваційного розвитку вітчизняних промислових підприємств. Одним із внутрішніх чинників визначено фінансову безпеку бізнесу та захист інтелектуальної власності. Необхідно підкреслити, що це справді дуже важливі чинники, тому робота б значно виграла у випадку приділення більшої уваги їхньому аналізу та отриманим у процесі результатам.

3. Другий та третій розділ роботи виконано на прикладі вітчизняних промислових підприємств, тому доцільно було б у першому розділі дисертації ґрунтовніше дослідити особливості інноваційного розвитку – з одного боку, та специфіку формування і використання фінансових ресурсів на інноваційні цілі підприємств безпосередньо промислового сектора національної економіки – з іншого.

4. Позитивно, що в рекомендаційній частині дослідження здобувачка визначила низку альтернатив відносно джерел залучення та форм використання фінансових ресурсів на інноваційні цілі. Однак, їхня широка варіативність не дає можливості у повній мірі зрозуміти найбільш доступні, прийнятні та ефективні способи фінансування інноваційного розвитку вітчизняного бізнесу в сьогоднішніх критично складних умовах повномасштабної війни та її наслідків.

5. Марта Петик, кандидат економічних наук, доцент, доцентка кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. На рис. 1.3 наведено концептуальну матрицю узгодження напрямів інноваційної діяльності та етапів технологічного процесу управління фінансовими ресурсами, що слугують, відповідно, їх фінансовим забезпеченням. Дисертантка окреслює методичні засади аналізування ефективності управління фінансовими ресурсами у забезпеченні інноваційного розвитку вітчизняних підприємств у розрізі векторів аналітичної роботи, однак разом з тим не обґрунтовує конкретні характеристики, що розкривають властивості матриці та критерії такої залежності.

2. Варто було б більше уваги приділити удосконаленню механізмів використання специфічних джерел фінансових ресурсів (кошти ендавмент-фондів, благодійних фондів, внутрішні заощадження громадян, гранти, в т.ч. міжнародних організацій тощо) у фінансуванні інвестиційної діяльності вітчизняних підприємств відповідно до стратегічних орієнтирів повоєнного відновлення національної економіки.

3. У п. 3.1 дослідження здобувачка здійснила прогнозування обсягів реалізованої інноваційної продукції промислових підприємств в Україні та очікуваної ефективності інноваційної діяльності промислових підприємств. При тому, доцільно було визначити різні альтернативи формування фінансового забезпечення інноваційного розвитку вітчизняного бізнесу в залежності від оптимістичного чи песимістичного прогнозів розвитку національної економіки.

4. У п. 6 загальних висновків (с. 217) авторка зазначає: «… ефективність використання фінансових ресурсів вітчизняних промислових підприємств у забезпеченні їх інноваційного розвитку була не достатньою і на довоєнному етапі». Проте такий висновок достатньо узагальнений, стосується реального сектора економіки України в цілому. Варто було б навести конкретні приклади, коли інноваційна діяльність вітчизняних підприємств та фінансування їх інноваційного розвитку мали позитивний ефект.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 (п'ять) членів ради,

«Проти» – немає членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ДФ 35.051.175 Львівського національного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Львів, присуджує **Марії Рущишин** ступінь доктора філософії з галузі знань Управління та адміністрування за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова спеціалізованої вченої ради
ДФ 35.051.175 **Назар ДЕМЧИШАК**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗКПО 02070

Підпис Демчишака Н.
ПІДТВЕРДЖУЮ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР
ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА